

40. RAD KAO TRŽIŠNA KATEGORIJA

Rad je svesna i svrsishodna delatnost ljudi usmerena na stvaranje društveno korisnih proizvoda.

Vrste rada:

1. **umni** (trošenje umnih sposobnosti radnika) i **fizički** (trošenje umnih sposobnosti radnika);
2. **proizvodni** (koji je usmeren na proizvodnju dobara i usluga) i **neproizvodni** (rad u prosveti, nauci, kulturi,...);
3. **individualni** (obavlja ga jedan radnik) i **društveni** (obavljaju ga svi radnici u jednoj privredi);
4. **živi ili tekući** (utrošen u tekućem proizvodnom procesu) i **minuli** (utrošen u nekom ranijem proizvodnom procesu u kome su proizvedena sredstva za proizvodnju koja se koriste u tekućem proizvodnom procesu);
5. **prost** (koji može da obavlja svaki pojedinac bez obzira na nivo kvalifikovanosti) i **složen** (koji zahteva posedovanje određenjenih kvalifikacija za njegovo obavljanje).

Vrste podele rada:

1. **prirodna podela rada** - postojala je još u prvobitnoj ljudskoj zajednici, a podrazumeva podelu poslova u zavisnosti od prirodnih karakteristika radnika kao što su pol, starost, visina i slično),
2. **tehnička podela rada** - podela jedinstvenog proizvodnog procesa na faze ili operacije koje se dodeljuju radnicima na izvršenje),
3. **društvena podela rada** - podela rada na nivou društva tj. privrede i može biti:
 - *opšta* – raščlanjavanje ukupnog društvenog fonda rada na pojedine privredne oblasti (poljoprivreda, industrija, saobraćaj, građevinarstvo i slično),
 - *posebna* - raščlanjavanje društvenog fonda rada u okviru privrednih oblasti na sektore,
 - *pojedinnačna* – podela rada na nivou jednog privrednog subjekta.

41. ROBA

Roba se može definisati kao proizvod ljudskog rada namenjen tržištu. Proizvodi postaju roba tek u uslovima društvene podele rada, kada se svaki proizvođač specijalizuje u proizvodnji jednog proizvoda, čijom razmenom na tržištu dobija ostale proizvode neophodne za zadovoljenje potreba.

Da bi se jedan proizvod smatrao robom mora da ispunjava sledeće **uslove**:

1. **da ima određenu korisnost tj. da može da zadovolji neku potrebu** (ukoliko neki proizvod ne služi za zadovoljenje neke potrebe onda se ne može smatrati robom),
2. **da bude proizvod ljudskog rada** (npr. vazduh na otvorenom prostoru je koristan, ali nije proizvod ljudskog rada),

3. **da se može masovno reprodukovati** (proizvodi ručnog rada i neponovljive kreacije nisu robe jer se ne mogu masovno proizvoditi; njihova cena je određena platežno sposobnom tražnjom, a ne delovanjem ponude i tražnje),
4. **da je namenjen razmeni na tržištu** (proizvodi koji su namenjeni zadovoljenju potreba neposrednih proizvođača nisu roba, kao i proizvodi koji su dati kao poklon, jer se za njih ne ostvaruje odgovarajuća protivvrednost).

Roba ima:

1. **upotrebnu vrednost** – svojstvo da zadovolji neku potrebu. Ona zavisi od: važnosti potrebe za potrošača, prilagođenosti proizvoda zadovoljenju potrebe i stepena u kome je potreba već zadovoljena;
2. **vrednost** – zavisi od količine uloženog minulog i tekućeg rada u proizvodnji robe i izražava se putem cene.